

Fertő tavi beszámoló

2025 május 21-24.

Idén tizenegyedik éve, hogy megszervezésre került a Fertő tavi terepgyakorlat. Kezdetekben ez még a nemzetközi kapcsolatoknak köszönhetően a németországi Schwäbisch Gmündben működő Pädagogische Hochschule Biológiai Tanszékének és az ELTE TÓK Természettudományi Tanszékének közreműködésében valósult meg. A program iránti érdeklődés az idő múlásával sajnos a német partnerintézmény és az ELTE TÓK részéről is csökkent, majd meg is szűntek a források, támogatások.

Az oktatást érintő közvetlen és közvetett negatív hatások miatt a természettudományos tanulók száma az évek alatt csökkenést mutatott. A jelenlegi helyzet sajnos éppen olyan aggasztó, mint a vizeinknek és azok élővilágának képe. Természettudományos műveltségterületet választó nappalis hallgató már egy sincs. Levelező tagozaton pedig már csak negyed, harmad, és másodéven tanulják ezt a szakot. Reménykedünk, hogy ez a szám ismét növekedni fog. Éppen emiatt tartom fontosnak, hogy ilyen megtapasztalásokat, terepgyakorlatokat minél több diák éljen át. Ez lehet az egyik kulcsa annak, hogy minél többen forduljanak újra a természettudományok irányába.

Viszont, mint a mesében, a segítség nem maradt el, és ez a szép hagyomány, a Fertő tó körüli terepgyakorlat sem szűnt meg. Tanárunk, Dr. Vitályos Gábor Áron tanszékvezető hajthatatlan közbenjárásának eredményeként a Benkő István Református Általános Iskola és Gimnázium az ELTE partnerintézményévé vált. Itt a tanszékünk egyik fontos pedagógiai elemét, az iskolakertet megvalósítva. Jelenlegi terepgyakorlatunkat is ez az intézmény támogatta két kisbusszal, és jelentős anyagi forrással is. Ezúton szeretnénk megköszönni Madarász Levente Igazgató Úrnak, hogy általa, az iskola a teljes költség felét átvállalta, ezzel levéve az anyagi teher felét mindannyiunkról, amiért nem lehetünk elég hálásak. Enélkül vállalhatatlan lett volna a kirándulás egyéni finanszírozása. Az itt tanuló gimnazisták emelt biológia érettségire való felkészülés keretén belül vehettek részt az ELTE hallgatóival egyetemben ezen a tapasztalatszerzésen.

A felkészülés egy ilyen terepgyakorlatra nagyon tervezetten zajlik. Már decemberben véglegesen a résztvevők létszáma, majd személyes találkozók alkalmával megtörténik a csoportbeosztás és a teendők kiosztása. Az egyes feladatokat terepgyakorlaton kell bemutatni egymásnak. Minden egyetemista mentor szerepet kap, a mentoráltak pedig a gimnazista diákok.

Így van lehetőségük arra, hogy kölcsönösen megtapasztalják, az újfajta tevékenységformát, amit egyik intézménytípusban sincs egyébként lehetőségük kipróbálni. A következő esemény az egynapos bemelegítő kerékpártúra, melynek célja az összeszokás, a terepgyakorlati elemek megismerése és a teljesíthetőség felemelő felismerésének az érzése.

Az idei terepgyakorlatunk május 21 és 24 között zajlott. Sajnálatos módon betegségek miatt nem a tervezett létszámmal indultunk útnak, de a lelkesedésünk töretlen maradt. Tanáraink az ELTE TÓK Természettudományi Tanszékről Dr. Vitályos Gábor Áron Tanár Úr és Dr. Szurdoki Erzsébet Tanárnő, a gimnáziumi tanulók Lénárt Emese, Nagy Boldizsár, az ELTE TÓK hallgatói közül pedig Márton Bálint, Várnai András és jómagam voltunk azok a szerencsések, akik nekivághattak a kalandos felfedezőútnak.

Kérem, tartsanak velem ennek az útnak a bemutatására, ahol napokra lebontva olvashatják élményeinket, terepgyakorlataink fontos állomásainak leírását és felfedezéseit.

1. nap

A délelőtti gyülekezést és csomagolást követően elindultunk a Benkő István Református Általános Iskola és Gimnázium parkolójából. Úticélunk Hegykő volt, itt elfoglaltuk a szállásunkat, ahol kétágyas apartmanok szolgálták a kényelmünket. Berendezkedésünk után megejtettük első kerékpárútunkat Fertődre.

A fertődi Esterházy-kastély parkjában a kerékpárjainkat letéve megkezdődött az első terepgyakorlati feladatunk. Szurdoki Tanárnő és Vitályos Tanár Úr segítségével fás és lágyszárú növényeket, illetve állatokat határoztunk. A megtekintett fajok a teljesség igénye nélkül: vérbükk, tulipánfa, közönséges galaj, közönséges fagyal, kis- és nagylevelű hárs, számtalan féle juharfaj. Ezeken kívül a Fertő tó környéki gyomtársulások jellegzetes fajai is megtalálhatóak voltak a kertben, melyek közül néhányat

Szállásunk Hegykőn előtérben az egyik kisbusszal

említek: mezei zsálya, bürök gémor, kúszóboglárka. Állatok közül találtunk tajtékoskabócát, molnárfecskét és gubacsatkát is.

Ezen a napon összesen 21km-t tettünk meg.

Növény- és állathatározó sétánk végeztével nyeregbe pattantunk és a szállásra éppen vacsoraideőben értünk vissza. Vacsora után az előadások közül meghallgattuk a Fertő tó geológiájáról, vízrajzáról és kialakulásáról szólókat. Bemutatásra került a tájoló története és a gyakorlatban való használata. Zárásként, estimese gyanánt, a környék településeihez tartozó mondákat és Hany Istók legendáját hallottuk.

Esterházy-kastély

Tintagomba

Vérbükk

Mezei
zsálya

Tulipánfa

Kislevelű hárs

Tarka koronafürt

Réti boglárka

Közönséges kakukkfű

Hólyagos habszegfű

Vajszínű ördög szem

Gubacsatkák egy
hársfa levelén

2. nap

A kezdeti tervekben úgy volt, hogy ezen a napon fogjuk a leghosszabb biciklitúránkat megtenni, de világossá vált, hogy az időjárás kicsit befolyásolni fogja a programunkat és a terveinket, sok csapadékot ígértek az előrejelzésben, ám a kedvünket és Vitályos Tanár Úr találékonyságát ez sem törte meg. Így a szálláson hagyva a kerékpárokat mindannyian kisbuszba ültünk és a Balf és Fertőrákos között található Csárda Természetvédelmi Központba mentünk. Itt rengeteg új társulással találkoztunk és újabb határozásokat tettünk. Találtunk tajtékoscabócát, öz lábnymot, többféle szitakötőt, hernyót, sok féle lepkefajt, zöld lombzöcskét, farkas kutyaetejet, gyapjas tintagombát, lila és csilláros ökörfarkkórót, vadrózsát, vetési pipacsot, szederbokrot, sokféle zuzmót, pompás ökörfarkkórót és hallottunk kakukk éneket is. Egy

baglyot is láttunk egy pillanatra, de a fajtát pontosan meghatározni nem tudtuk, olyan gyorsan suhant el. Felemelő volt a csend és a vadregényes táj nyugalma megtapasztalni.

Csárda Természetvédelmi Központ Balf és Fertőrákos között

Zöld lombszöcske

Partiholyva

Farkas kutyatej

Szitakötő

Tajtékos kabóca

Vadrózsa

Szeder

Lila ökörfarkkóró

Aranyos baraboly

Vetési pipacs

Csilláros ökörfarkkóró

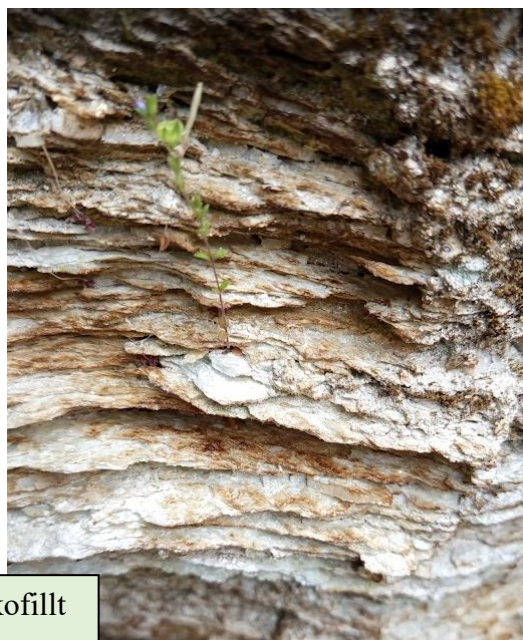

Gyapjas tintagomba
szitakötővel

Zuzmó

Sopronban folytattuk a túránkat, ahol a Magyarországon egyedülálló leukofillt lelőhelyet láttuk testközelből. Ennek a kőzetnek a rendkívül vékony palarétegek és a közöttük lévő kristály a jellegzetessége.

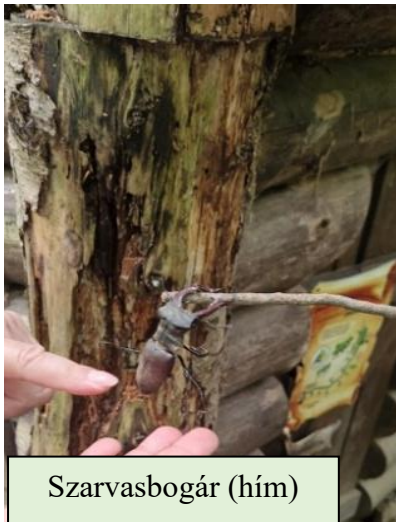

Leukofillt

Innen az utunk a Soproni-hegységhez vezetett, úticélunk a Károly-kilátó volt. Az erdőben felfelé kaptatva a Boszorkányos meseösvényen, a gyermekeknek szóló hét tematikus állomáspontra keresztül ismerkedtünk meg az erdő világával. Egy hím szarvasbogárral is találkoztunk, illetve végre őshonos szelídgesztenye fákat is láttunk. A kilátóban megnéztünk egy nagyon érdekes kiállítást, mely Kitaibel Pál és Csapody Vera munkásságának állít emléket. A magasból csodálatos kilátás nyílik a térségre, mind a környező hegyekre, mind pedig Sopron városára és a Fertő tóra. Mivel az időjárás kezdett csapadékosra fordulni, autóba ültünk és visszamentünk a szállásra.

Boszorkányos meseösvény állomásai közül néhány

Szarvasbogár (hím)

Szelídgesztenye

Károly-kilátó

Kilátás a Fertő tó és környékére

Kiállítóterem

Majd úgy határoztunk, hogy a délután folyamán meglátogatjuk a Sá-Ra Termál termálfürdőt. A jó hangulatú relaxáció után kipihentük a nap fáradalmait.

Vacsora után a másik két nagyon igényesen összeállított előadást is meghallgattuk a Fertő tó flórájáról és faunájáról.

Az Erdőgazda társasjáték méltó levezetése volt a napunknak. Ez egy összetett táblajáték, amely a magyar erdőgazdálkodás mintáján keresztül vezet be minket sok érdekes tudásanyagba. Megtudtuk például, mi a teendő, ha egy veszett rókával találkozunk. Illetve fajfelismerő képességünket is kamatoztattuk a megannyi faj, például a juharfajok felismerésével és differenciálásával.

Erdőgazda társasjáték

3. nap

Korai kelés után ismét drótsamarainkra ültünk. Ezen a napon az időjárás kegyes volt hozzánk, végre nem esett az eső és a szél is csak délelőtt fújt erősebben. Célunk a Fertőrákosi Kőfejtő és Barlangszínház volt. Utunk, ami igencsak meredek volt, a szőlőhegyen és Fertőrákoson keresztül vezetett. Útközben megálltunk az ország egyetlen pellengérjénél, ahol meghallgattuk, a hozzá tartozó történelmi háttér anyagot.

A Kőfejtőbe érve végig mentünk a tanösvényen, ahol különleges növényvilág fogadott minket, a növényfajok közül több védett oltalom alá tartozik. Az állatok közül több pókfajt és különböző gubacsokat találtunk, melyekben jól láthatóak voltak a kikelt lárvák. Árvalányhaj, kiskécskű hangyabogáncs, kerti madárbirs, közönséges méreggyilok, pongyola harangvirág, orvosi atracél, egyenes pimpó is utunkba akadt.

Gubacsban lévő lárvák

Csíkos kecskerágó

Árvalányhaj

Közönséges
méreggyilok

Pongyola harangvirág

Orvosi atracél

Egyenes pimpó

A Kőfejtő monumentális méreteit a képek nem adják vissza és azt is nehéz szavakba önteni, hogy mit érez az ember a mészkőfalak között. Amikor a tárlatot végigjárva belegondolunk, hogy mennyi idő volt ennek keletkezése és vajon milyen állatok éltek akkoriban? Milyen nehéz munka volt a bányászat és hány különböző városban használták fel ezeket a köveket az építkezésekhez. Ilyenkor szembesül az ember azzal is, mennyire kicsi is ő maga és így már egy emberöltő is csak egy csekély villanás.

Fertőrákosi Kőfejtő

Részlet a miocén kori
kiállításból

Fertőrákosi kilátóponton

A Kőfejtő szomszédságában egy jóhangulatú rusztikus étteremben megebedtünk, majd utunkat folytatva a határ melletti Mithras-szentélybe mentünk. Mithras ősi történelmi jelentőségű vallásának keletkezéséről és gyakorlásáról meghallgattunk egy hasznos és részletekre kiterjedő előadást.

A határt átlépve sík terepen már minőségi osztrák bicikliutakon haladva, a Fertő tó partján a nyári ludak és fiókáik barátságos gágogása színesítette az utunkat egészen a Mörbisch am See kikötőjéig. Innen komppal Illmitzbe érkeztünk. A kompozás különleges élményét a sekély víz és az erős szél keltette hullámlás adta a nyílt vízen.

A kikötés után kulacsainkat újratöltöttük és az osztrák oldali nemzetipark területén tekertünk tovább. Útközben a madármegfigyelő állomásokon ismerkedtünk a térség madárvilágával. A búbicet, a gólyatöcsök, a kócsagok és a hattyúk társaságát mind békében, együtt, háborítatlanul a természet harmóniájában láttuk. Egy vörösvércse kolóniát is sikerült közelebbről megsejmelnünk, illetve a fehér szamarakat, melyek a térség egyik látványosságai. Miközben egy szürkemarha gulya sétált el mellettünk, tarka nőszirmokat is láttunk.

Ismét egy feladat következett, melyet én kaptam. Térkép és tájoló együttes és kizárólagos használatával haza kellett vezetnem kis csapatunkat. Igaz, kis kitérővel és némi tanári rávezetéssel, de sikeresen megtaláltam a szállásra vezető utat. Fáradtan ugyan, de még sötétedés előtt gurultunk be a kapun.

A kiadós vacsora után büszkén tértünk nyugovóra, hogy ezt a 81km-t is megcsináltuk.

Madárvilág a madárfigyelő állomásról

Vörösvércse kolónia

Tarka nőszirm

Térkép tájolóval

Fehérszamar

4. nap

Utolsó napunkon reggeli után összehakoltunk és elhagytuk végleg a szálláshelyünket. Meg sem álltunk Ausztriáig. Sankt Andrä am Zicksee kemping parkolójában hagyva a buszokat nyeregbe pattanva megkerestük az ürgék által birtokolt területet. Szerencsére napsütéses időnk volt, így az ürgék is aktívabbak voltak, hallatták a hangjukat és megfigyelhettük az életközösségüket.

A tavak partjain tovább haladva a térségre jellemző szikes táj fogadott minket. Érdekes tapasztalat volt, hogy bármerre vitt az utunk, mindig szembe fúj a szél. A Fertő tó madárvilágát ezen a szakaszon láthattuk a legközelebről, még a fiókák hangját is hallhattuk.

Ürge

Növényteni határozó feladatunk itt az volt, hogy egyénileg négy különböző színű virágot kellett meghatározni, és a fajok a társainkéval sem lehettek azonosak.

Szikes táj

Madarak közelről

Gyurgyalag kolónia

A kemping parkolójába visszaérkezve a kellemes 21 km után egy finom édességet fogyasztottunk el, visszaültünk a buszainkba, majd a védett gyurgyalag kolóniához mentünk.

Mesés látvány fogadott, ahogy a gyurgyalagok kikiröppentek a löszfalba vájt járataikból, majd vissza, így etetve a fiókáikat. Megszámlálhatatlanul sokan voltak, hangjuk jellegzetessége és színük villódzása a napsütésben páratlan ékszerként díszítette fel ezt a gyorsan elrepülő négy napot.

Egy utolsó közös fotó után, meg sem álltunk a buszainkkal a kiindulási helyünkre, az iskolába, ahol ismét visszacseppentünk a városi valóságba.

Páratlan élmény volt számomra. Köszönöm!

Budapest, 2025.06.12.

Bárkányi Edina